

สุจิตต์ วงษ์เทศ ยกวรรณคดี “ที่สุด” ของ Southeast Asia
ขึ้นเว็บไซต์ www.sujitwongthes.com ไม่สงวนลิขสิทธิ์

ท้าวอู่ ท้าวเจือง

“มหากาพย์แห่งอุษาคเนย์” บอกเล่าประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ “วีรบุรุษสองฝั่งโขง” ยุคดึกดำบรรพ์

บรรพชนต้นตระกูลพระเพื่อน-พระแพง ใน “พระลอ”
ที่ล้วนเป็นต้นโคตร “เครือญาติ” ชาติภาษาและชาติพันธุ์
ก่อนรับพระพุทธศาสนา ก่อนมีชื่อ “คนไทย”
แต่งเป็นโคลงกลอนสองฝั่งโขง ต้นกำเนิด “โคลงสี่สุภาพ” ในตระกูลไทย-ลาว
ยาวที่สุด มากที่สุด 4,997 บท

ท้าวอู่ ท้าวเจือง ทำใหม่จาก
ภาพสลักเสียมกุกที่ปราสาทนครวัด
ตามคำอธิบายของ จิตร ภูมิศักดิ์

1 ท้าวอู่ ท้าวเจือง เป็นชื่อวีรบุรุษในตำนานสองฝั่งโขง ที่ข้ามพรมแดนทางชาติพันธุ์ เพราะคนในชนเผ่าชาติพันธุ์
ต่างๆ บริเวณสองฝั่งโขง ต่างยกย่องเป็นบรรพบุรุษของพวกตนในตระกูลลาว-ไทย และข่าเงะ เป็นชื่อเรียกพวกข่าทุกเผ่าอย่างรวมๆ
เช่น พวกลัวะ พวกขมุ ในตระกูลมอญ-เขมร เป็นต้น

2 ตำนานพื้นเมืองของโยนก-ล้านนา ระบุว่าขุนเจืองหรือท้าวเจือง เกิดที่เมืองพะเยา ปัจจุบันคือจังหวัดพะเยา มีเชื้อสายปู่
เจ้าลาวจกแห่งดอยตุง และเป็นบรรพชนของพญาจำเมือง แห่งเมืองพะเยา ผู้เป็นพระสหายพญามังราย เมืองเชียงราย กับพญาสว่าง
เมืองสุโขทัย

- 3 ตำนานพื้นเมืองบอกว่าขุนเจือง หรือท้าวเจืองเกิดที่เมืองพะเยา เมื่อ พ.ศ. 1617 ขณะนั้นบริเวณที่ราบลุ่มน้ำกก-อิง แถบ เชียงราย-พะเยา มีชื่อเรียกภายหลังว่าโยนก เป็นบริเวณที่ตั้งหลักแหล่งของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นชนเผ่าต่างๆอยู่ร่วมกันมากมายหลายกลุ่ม ตลอดสองฝั่งโขง ตั้งแต่ฝั่งประเทศไทยปัจจุบันถึงฝั่งประเทศลาวปัจจุบัน
- 4 ร่วมสมัยท้าวเจืองเกิดเมื่อ พ.ศ. 1617 รัฐพุกามเรืองอำนาจในพม่า รัฐโคตรบูรเรืองอำนาจอยู่ในลาวและอีสาน มีศูนย์กลางอยู่เวียงจันทน์ และมีรัฐทริภุญไชยควบคุมบ้านเมืองทางลุ่มน้ำปิง-วัง ตั้งแต่เชียงใหม่-ลำพูน-ลำปาง ส่วนทางใต้ลงไปมีรัฐเซียง อยู่บริเวณลุ่มน้ำยม-น่าน ทางสุโขทัย-อุตรดิตถ์-พิษณุโลก ถัดลงไปทางลุ่มน้ำเจ้าพระยามีรัฐละโว้ อยู่ลพบุรี กับรัฐสุพรรณภูมิ อยู่ สุพรรณบุรี ทางคาบสมุทรมีรัฐนครศรีธรรมราชกับรัฐปัตตานี
- 5 บริเวณลุ่มน้ำมูนตอนบนร่วมสมัยกับท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง เป็นดินแดนในอำนาจของราชวงศ์มหิธร มีศูนย์กลางอยู่เมือง พิมาย ที่มีปราสาทหินพิมายในพุทธศาสนามหายานสร้างอยู่แล้ว มีหลักฐานว่าเป็นดินแดนบรรพชนของพระเจ้าสุริยวงษ์ที่ 2
- 6 ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง เป็นเรื่องราวตามคำบอกเล่าอยู่ร่วมสมัยพระเจ้าสุริยวงษ์ที่ 2 ขณะนั้นยังไม่ได้เป็นใหญ่อยู่ทะเลสาบ แต่หลังจากนั้นจะสถาปนาปราสาทนครวัดเมื่อราว พ.ศ. 1650
- 7 ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง เป็นใหญ่ในหมู่ชาติพันธุ์ชนเผ่าต่างๆ ทางลุ่มน้ำกก-อิง บริเวณเชียงใหม่-พะเยา ทุกวันนี้ ซึ่งเป็นคนละ พวกกับเมงคนบุตรทางรัฐทริภุญไชย ที่ลุ่มน้ำปิง-วัง และคนละพวกกับแกนทางลุ่มน้ำอู-น้ำคาน เมืองหลวงพระบางปัจจุบัน
- 8 ต่อมาท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง ขยายอำนาจได้เป็นใหญ่เหนือเมืองเงินยางเชียงแสน ที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จนถึง ตอนใต้ของยูนนานที่สิบสองพันนา (จึงมีชื่อเมืองว่าเชียงรุ่ง หรือเจียงฮัง จากนามท้าวฮุ่งนี่เอง) แล้วแผ่ข้ามแม่น้ำโขงเข้าไปทางปากตะวัน ออกถึงภาคเหนือของลาวกับภาคเหนือของเวียดนาม
- 9 พวกเขาพบกับพวกแมนที่อยู่ทางเหนือของลาวกับเวียดนามร่วมกันต่อต้านท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง แล้วฆ่าท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองตาย
- 10 ตำนานพงศาวดารเรื่องท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง แม้จะเป็นเพียงคำบอกเล่าที่ไม่จริงทั้งหมด แต่ก็มีส่วนจริงให้เห็นร่องรอยความ ชัดแย้งระหว่างชนกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายเผ่าพันธุ์ แต่ล้วนเป็น “เครือญาติ” ทางสังคมวัฒนธรรม อยู่สองฝั่งโขงบริเวณที่เรียกสมัย ภายหลังต่อมาว่าล้านนาฝั่งไทยกับล้านช้างฝั่งลาว ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งระหว่าง พ.ศ. 1600-1800 แล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไทย น้อยและบอกเล่าสืบต่อกันมา
- 11 ราวเดือน พ.ศ. 2000 มีผู้รู้อักษรศาสตร์ เช่น นักบวช หมอขวัญ ฯลฯ ยกคำบอกเล่าเหล่านั้นมาแต่งให้มี “นิยาย” ด้วยกลอนลำสองฝั่งโขงที่เป็นต้นกำเนิด โคลง โดยมีผู้แต่งหลายคน แล้วแต่งเติมสืบต่อกันมาหลายยุคหลายสมัยจนยืดยาวที่สุด 4,997 บท ถือเป็น “มหากาพย์” ของภูมิภาคอุษาคเนย์อย่างแท้จริง
- 12 ตำนานท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง มีผู้นิยมสูงมาก คนลาวในลาวและอีสานเคยยกย่องให้ผู้อ่านเป็นทำนองในเงื่อนฮีตหรืองาน คพ เพื่อขับกล่อมเล่านิทานให้ผู้ร่วมงานฟัง แล้วเรียกเรื่องนี้ว่าหนังสือเจียง ก็คือหนังสือเจียงนั่นเอง
- 13 แม้แต่ไทหินที่กระจัดกระจายอยู่บริเวณทุ่งไทหิน เมืองโพนสะหวัน แขวงเชียงขวางในลาว พวกเขาทุกเผ่าต่างเชื่อว่าไท หินทั้งหมดเป็นไทเหล่าเจือง เมื่อท้าวเจืองยกไพร่พลมาที่นี่ แล้วหยุดพักกินเหล้าจากไทหินเหล่านี้
- 14 ที่สำคัญที่สุดของท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง ก็คือเป็นต้นเค้าให้เกิดวรรณคดีประวัติศาสตร์ยิ่งใหญ่อย่างน้อย 2 เรื่อง คือ เรื่อง พระเจ้าพรหม กับเรื่องพระลอ
- 15 ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง มหากาพย์แห่งอุษาคเนย์ บอกเล่าเรื่องราวของวีรบุรุษในตำนานสองฝั่งโขง ชำระเป็นภาษาลาวปัจจุบัน โดย มหาสิลา วีระวงส์ นักปราชญ์ลาว แล้วสำนักพิมพ์มิติน บริษัท มิติน ถอดเป็นภาษาไทย พิมพ์เป็นภาษาไทยอย่างสมบูรณ์ ที่สุดเป็นครั้งแรก โดยแรงสนับสนุนทั้งทุนทรัพย์และวัตถุดิบ จากภาควิชาการและภาคเอกชนจนสำเร็จเมื่อเดือนกันยายน 2548

ท้าวสูง ท้าวเจือง ต้นเรื่องพระลอภรรณา

คำร้อง สุจิตต์ วงษ์เทศ

ร้องลำเสกาลาว

- ดึกดำบรรพ์ ดินหญ้า ฟ้าแถน
หุบเขา ทุ่งราบ ภูดอยพา
- มีน้ำ ไชงไหล ฝ่ายลาวหลวง
คือนาค เก้าตัว แต่งวาริน
- นานเข้า เก้าหลวง ก็เลื่อนหาย
มีเมืองกา หลงใหญ่ นายหมู่เฮา
- น้ำกา หลงไหล ล่องใหญ่กว้าง
ตะวันออก ออกแดน ดินแถนลอ

ฝีกับคน ดั้นแดน แล่นสู่หา
กันท่ามา ทาอยู่ สู้หากิน
เรียกน้ำ เก้าหลวง กระแสสินธุ์
ครองดิน คุ่มน้ำ เลี้ยงลำเนา
ซื่อกลาย เป็นกาหลง ทุกหมู่เหล่า
พระบาทเจ้า ล้านโลก แถนลอ
แถนกลาง ท่ามกลาง ฟ้าตั้งต่อ
ตะวันตก ตกหอ แห่งสูงเจือง

ร้องลำลาวเฉียง

- ท้าวสูง ท้าวเจือง เรืองรุ่ง
ครองโย นกเงิน ยางเมือง
(สร้อย) ท้าวสูงท้าวเจือง ต้นเรื่องพระลอ (ซ้ำ)
ดอกเอ๋ย เจ้าดอกจำปา
- ยืนช้าง พานคำ กำราบ
พาน้อง ก้องเสียง เคียงกาย
(สร้อย)
- พวกแมน แล่นหลบ ชบหน้า
แถนรบ ไล่ขี้ บีเบน
(สร้อย)

ท้าวเจือง ท้าวสูง ฟุ้งเฟื่อง
เชียงแสน แน่นเนื่อง เชียงราย
เพื่อนแพงล่อ พระลอมรณา
ล้านช้างล้านนา จำปาลาวเอย
ดาวดาบ ฮางแข็ง เปล่งฉาย
รบหลาย ตะวันออก ฟอกแมน

ฟุ้งพา พวกลาว ท้าวแถน
ฆ่าแค้น ท้าวสูง ขาดคอช้าง

ร้องลำเกริ่นลาว

- น้ำกาหลง เก้าหลวง ทั้งปวงนาค
ผู้คน ชนเผ่า ทุกท้าวนาง
- เมืองกาหลง แถนลอ ตะวันออก
ตะวันตก โยนก กกอิงกัน

ยังหลาก ยังไหล ยังใหญ่กว้าง
ยังสืบสร้าง โคตรหง้า สืบเผ่าพันธุ์
เป็นเมืองแมน สรวงบอก หมายสวรรค์
เป็นเมืองสรวง ผองพันธุ์ เผ่าสูงเจือง

ร้องลำยวนเกล้า

- สืบสู่ ปู่ย่า ถึงลูกหลาน
เมืองแมนสรวง เมืองสรวง สองเมือง
- โคตรหง้า เหล่ากอ พระลอราช
ย่าเลี้ยง ล้างแค้น แล่นยิงแทง

สืบนิทาน ตำนาน มาต่อเนื่อง
ยังขุนเคือง อาฆาต ยังขัดแย้ง
เคยพิฆาต โคตรเพื่อน แพงแล่ง
เพื่อนแพง พระลอ มรณา